

Waarom is folklore dans weinig tot niet te zien in het professionele dansveld in Nederland, zowel Nederlands als internationaal?

fol·klo·re

de folklore zelfst.naamw. (m./v.)

Uitspraak: [fɔl'klorə] **alles wat een volk heeft**

gecreëerd Voorbeeld: `Poëzie, overleveringen, liederen, verhalen, decoratieve toegepaste kunst en rituelen worden tot de folklore gerekend.` Synoniem: volkscultuur ...

Interactief debat praktisch onderzoek

Uitwerkingsvorm: Essay

Inleverdatum: 06-05-2013

Aantal woorden: 3.683

**Nikki Spithost
2165304, TDU3JU**

Dit essay schrijf ik vanuit mijn liefde voor volksdansen. Mijn interesse in andere culturen en dansvormen in de breedste zin van het woord. Vanuit mijn liefde voor het vak van uitvoerend danser. Het feit dat de mogelijkheden op folklore gebied in het werkveld van een uitvoerend danser die er nog zijn in Nederland lijken weg te slijpen. De vraag of er überhaupt toekomst is voor folkloredans, in het algemeen en binnen deze sector in Nederland. Ook de vraag of ik nu of in de (nabije) toekomst een rol kan spelen in het terug brengen van de folklore dans in het professionele werkveld. Dit alles om mijn wensen als professioneel danser te kunnen verwezenlijken. Ik heb hierbij gebruik gemaakt van literaire bronnen en interviews met experts en ervaringsdeskundigen op dit gebied om op die manier een antwoord te krijgen op mijn vragen.

Wat is folklore eigenlijk? Folklore wordt beschreven als: alles wat een volk gecreëerd heeft. Traditionele en expressieve vormen van cultuur zoals zang, vertelling, dans, ritueel, handwerk, kunst, eetgewoonten, klederdracht, gebruiken, godsdienst, architectuur en vakkundigheid en van de ontwikkelingen en betekenissen die hieraan ten grondslag liggen.¹ Zo dus ook folklore dans of volksdansen.

fol·klo·re

de folklore zelfst.naamw. (m./v.)

Uitspraak: [fɔl'klorə] **alles wat een volk heeft gecreëerd** Voorbeeld: `Poëzie, overleveringen, liederen, verhalen, decoratieve toegepaste kunst en rituelen worden tot de folklore gerekend.` Synoniem: volkscultuur ...

Nederland staat niet bekend om zijn volksdansen en danscultuur. In Nederland is het nou eenmaal niet zo opgenomen in de cultuur zoals je dat vindt in landen in Oost-Europa. Dit heeft verschillende oorzaken die er bij elkaar opgeteld voor zorgen dat Nederland eigenlijk geen echte eigen danscultuur meer heeft.

Zo zijn veel tradities verloren gegaan omdat folkloredansen lange tijd (vanaf de 17^e eeuw²) door de kerk verboden. Het werd gezien als zondig en een voorbeeld van onnuttig recreëren zo zegt Maurits in ons interview³. Gezelschapsdans zoals polka en wals hebben zich toch een weg tegen de wil van de kerk in gevonden. Onze Nederlandse dans was toen al verdwenen dus iets baseren op Nederlandse traditie is niet mogelijk. Al in de 17e eeuw vormden zich, beïnvloed door rondtrekkende komedianten, dansgroepen die ook elders in Europa optraden en namen rijke kooplieden dansles om aanzien te verwerven, in navolging van de traditie aan het Franse hof.⁴ In de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw begonnen met dansen uit andere landen als Engeland, Scandinavië. Later ook uit Israël en daarna de Balkan.

¹ <http://www.encyclo.nl/begrip/folklore>

² Artikel: Theater, dans en moraal in de Gouden eeuw, Copyright 2011 Uitgeverij Lambo bv Arnhem

³ Interview met Maurits van Geel, voormalig artistiek leider van het Internationaal Danstheater (IDT)

⁴ Artikel: Theater, dans en moraal in de Gouden eeuw, Copyright 2011 Uitgeverij Lambo bv Arnhem

“Wij zijn geen land van tradities”, zegt Jan⁵, “we zijn een mengelmoes van nationaliteiten en zijn nieuwsgierig naar andere landen en culturen. Nederland staat dan ook bekend om het zich eigen

**Wat men van ver haalt
is lekker...**

maken van andere talen en ander voedsel”. De nationale trots zit in het voetbal, koningshuis, Sinterklaas, maar niet in onze muziek en dans volgens hem. Ik ben ook van mening dat dit juist de kracht is van Nederland.

We mogen dan niet zo'n sterke eigen traditie hebben wat dans aangaat, maar staan open voor tradities uit andere culturen en binnen volksdansen dus ook voor de dansen uit andere culturen. Het krijgt een warm welkom in Nederland en wordt zelfs aangemoedigd. Hierdoor hebben wij een volksdans bestaan: verenigingen, theatergroepen, dansers, choreografen, docenten, etc., wat heel internationaal is. Er is daardoor zoveel keuze dat er voor iedereen wel iets is wat hem of haar aanspreekt qua stijl. Persoonlijk houd ik ook niet zo van de Nederlandse volksdansen en vind ik dansen uit Oost-Europa veel interessanter om te doen, omdat het passenmateriaal moeilijker en uitdagender is en ik de muziek ook veel mooier vind. Ook mijn interesse gaat dus uit naar het buitenland.

In andere, vaak niet-West-Europese, landen zijn ze trots op hun afkomst en lijken meer waarde te hechten aan de traditionele folklore uit hun eigen land. Daar speelt muziek en dans een grote rol, daar waar we dat in de meeste West-Europese landen, waaronder Nederland, zijn kwijtgeraakt⁶. In de landen die er (nog) wel waarde aan hechten heeft de folklore dans zich ontwikkeld tot theaterdans. De basis wordt gevormd door de traditionele folklore dansen uit hun eigen cultuur, welke in een theatrale vorm worden gegoten. “In de landen waar je deze ontwikkeling ziet is voor de dansers op professioneel gebied een academische opleiding vereist”, vertelt Bianca⁷ mij in ons interview. Daarom is folklore dans (van de eigen cultuur) daar ook bij de scholing tot uitvoerend danser inbegrepen. Er is wat dat betreft een groot verschil met Nederland, zowel in de basis, op de opleidingen als in het werkveld.

Het volksdansen in verenigingsverband ontstond in Nederland kort na de Tweede Wereldoorlog. Aanvankelijk profiteerde de volksdans na de Tweede Wereldoorlog zeer waarschijnlijk van de toegenomen vrije tijd. Het maakte een enorme groei door en ledenaantallen van verenigingen schoten omhoog. Een kaderopleiding werd essentieel om goede docenten op te leiden. Maar hier van rondkomen was en is een ander verhaal.

Dans als beroep doe je vaak op projectbasis met korte loondienstcontracten en voor een beperkt aantal uren per week. Daarbij lijkt het er momenteel ook op dat de speciale WW-regeling voor

⁵ Interview met Jan Linkens, huidig artistiek leider van het Internationaal Danstheater

⁶ Artikel: Theater, dans en moraal in de Gouden eeuw, Copyright 2011 Uitgeverij Lambo bv Arnhem

⁷ Interview met Bianca de Jong: specialist, docent en oud-docent op de Kaderopleiding

artiesten afgeschaft gaat worden per 1 juni. Het is dan ook niet zo gek dat een aantal (top) docenten ook in het buitenland werkzaam en daar hun kennis met elkaar delen om op die manier meer te werken/verdiene. De mogelijkheid van opleiden tot volksdansdocent was er eens ook op HBO niveau (Fontys Dansacademie en de toen nog Rotterdamse Dansacademie sinds '73), maar dan wel gecombineerd met andere dansstijlen en niet als specialisatie. In Rotterdam ging het samen met moderne dans en lag nadruk op techniek. Veel dansers die bij het Internationaal Danstheater (IDT), een professioneel dansgezelschap in Nederland dat zich met folklore bezig hield, gedanst hebben kwamen dan ook van de opleiding in Rotterdam. Tilburg combineerde het met dansexpressie en legde de nadruk meer op het educatieve. Voor de uitvoerende danser was er nog altijd geen aanbod binnen de opleidingen.

Er ontstonden in de jaren 60' allerlei goede amateurensembles (podiumgroepen). Iedere zichzelf respecterende volksdansvereniging had op een gegeven moment een demonstratiegroep. Het succes van de volksdans leidde tot steeds beter getrainde en onderlegde volksdansers, die zochten naar meer uitdaging van nieuw (technisch) interessanter materiaal. Nederlands of eigenlijk West-Europees alleen was toen al niet meer interessant genoeg. Het was te simpel en het had nog altijd het geitenwollen sokken imago. De simplicité kwam voort uit het feit dat de dansen voor feestelijke gebeurtenissen waren en voor iedereen mee te doen moest zijn. West-Europees raakte uit gratie. Stijlen en landen begonnen zich in snel tempo op te volgen. Ook de kaderopleiding voor volksdansdocent had hier moeite mee, zoekend naar de balans tussen kwantiteit en kwaliteit plus het behoud van dansen uit West-Europa.

In de nadagen van de Flowerpower (eind jaren 60, begin jaren 70) was het samen dansen een belangrijk sociaal bindmiddel en de jaren 80 waren voor de volksdans in Nederland een hoogtepunt.

Naarmate de eeuwwisseling naderde, begon de volksdans in Nederland steeds meer last te krijgen van veranderingen in de vrijetijdsbestedingspatronen. Daarnaast trad er bij de volksdans specialisatie en diversificatie op. Ook bij de volksdans was er een verdere doorbraak van individualisering in het vermaak.

De veranderingen binnen de volksdanswereld waren daarmee een echo van de maatschappelijke veranderingen. In de jaren 90 kwam de ik-cultuur op en was het steeds minder gebruikelijk je langdurig aan iets te binden (bijvoorbeeld een vereniging). Dit merkte je op alle vlakken van volksdans in Nederland. Verenigingen krompen in daar waar er eerst zelfs wachtlijsten waren.

Je merkte het o.a. op de kaderopleiding⁸. Het had in de jaren '90 een terugloop in interesse en cursisten wat maakte dat ze voor een nieuwe koers gingen. Een tweejarige opleiding paste niet zo goed in een tijd waarbij mensen zich niet meer langere tijd aan iets willen binden. Het wordt gemakkelijker om contacten te onderhouden op een afstand en je hoeft elkaar niet meer op te zoeken

⁸ Literaire bron: Een geschiedenis van de volksdans in Europa, Copyright 2000 Stichting Nevofoon – Winschoten. Geschreven door: Pomme Schröder met medewerking van Frans Truijens.

om iets te delen. Men wilde in zo min mogelijk tijd zoveel mogelijk verschillende, afwisselende ervaringen op doen. Merk-ontrouwheid en 'grazing' wordt normaal.

Ook de activiteiten binnen de volksdans past men hierop aan. In plaats van langdurige cursussen is het populairder om naar dansdagen te gaan, naar workshops van een middag of naar een festival waarin je het hele weekend wordt overladen met vele verschillende impulsen waar je op in kunt gaan en zelf je keuzes kunt maken. Dansers krijgen ook meer verdieping in verschillende stijlen en ontwikkelen zich verder door dit gespecialiseerde aanbod. Hierdoor ontstaat er ook een splitsing: mensen die van alles wat dansen en mensen die zich juist gaan richten op één stijl/land.

De volksdans in Nederland zit nog steeds behoorlijk in het dal van deze golfbeweging, maar is nog altijd actief. De laatste jaren zijn er weer meer jongeren gaan volksdansen. Niet alleen een nieuwe lichte, maar eerder een nieuwe stroming met nieuwe, eigen wensen. Er moet wel worden opgepast voor de leeftijds kloof die er ontstaat, want 'wie wil er nou met zijn/haar oma in de kring staan te dansen?'⁹. Hoe het dan komt dat er steeds meer jongeren zijn gaan dansen? Binnen de volksdanswereld probeert men deze nieuwe aanwas te bereiken en te behouden met doelgroep-specifieke activiteiten, zoals een demonstratiegroep voor jongeren met eigentijdse choreografieën, jongerenweekenden, aantrekkelijk (dans)materiaal en jongerenkorting op lidmaatschapsgeld, entreprijzen en culturele dansreizen. De toekomst zal ons leren of dit voldoende is om het volksdansen in Nederland op de been te houden.

Niet alleen het aantal volksdansers binnen de verenigingen wordt kleiner, maar ook het aanbod van (professionele) volksdansdocenten. De kaderopleiding richtte zich niet meer specifiek op de scholing van volksdansdocenten, maar verbreedde haar doelgroep naar Werelddans. Op dit moment wordt de kaderopleiding zelfs helemaal niet meer aangeboden.

Het MBO in Haarlem de enige opleiding die toekomstige professionele dansers de kans biedt om het vak folklore te volgen en verliefd te worden op de charmes ervan. Hier geeft Wijnand Karel les. Een pionier of 'last man standing'? De toekomst zal het uitwijzen. "Volksdans biedt het samenwerken, dynamiek, het ruimtelijke, de muziek, de ritmes. Iets wat iedere danser nodig heeft", vertelt Wijnand.¹⁰ Helaas is folklore -aanbod voor de docentenopleiding in het HBO helemaal verdwenen.

Dit over volksdanswereld in Nederland, wat zich afspeelt op het gebied van de amateurdans. Anders dan in het buitenland, niet met een eigen danscultuur van het volk en niet met een stevige basis voor het werkveld van de professioneel uitvoerend folklore danser in Nederland.

In landen met een sterke traditie in folklore-dans, waaronder de landen in Oost-Europa, groeit men op met (traditionele) dans en muziek. Deze speelt een grote rol bij feesten en vieringen en geeft een gevoel van saamhorigheid, verbonden zijn aan hun cultuur, aan hun land. Ze behouden dit stukje

⁹ Interview met Maurits van Geel

¹⁰ Interview met Wijnand Karel, Docent folklore op de MBO-dans in Haarlem, specialist, docent en oud danser bij het IDT

cultureel erfgoed vanuit de overheid in o.a. staatsensembles. Die brengen de folklore naar het podium in meer theatrale vorm, maar dan wel folklore van eigen bodem. Ook in het amateurveld zien we volksdans-demonstratiegroepen, podiumgroepen, traditionele dans van eigen bodem.

Nederland kent het professioneel gezelschap het Internationaal Danstheater (IDT). Het Internationaal Danstheater was uniek in zijn soort in binnen- en buitenland en had daarmee een voorbeeldfunctie. Het bracht folklore naar het podium, maar niet van eigen bodem!

Jarenlang was het een succesvol gezelschap, dat met academisch geschoolde dansers uit binnen- en buitenland. Met folklore dans als basis waarbij men grote waarde hechtte aan de authenticiteit van de dansstijlen uit de verschillende culturen, de kostuums en de muziek.

Het Internationaal Danstheater werd in 1961 opgericht (toen der tijd nog bekend als Folkloristisch Danstheater) door een fusie van 2 podiumgroepen. Begin jaren 70 hadden zij hun doorbraak en vanaf de 80-er jaren hebben alle voorstellingen een thema en een verhaallijn als norm. Daarvoor waren het altijd programma's van allerlei dansen uit diverse culturen. Het Internationaal Danstheater toerde onder andere door Europa, India, de Verenigde Staten, China en Rusland. Sinds 2011 is het Internationaal een nieuwe weg ingeslagen door de nieuwe visie van een nieuwe artistiek leider.

Ferdinand van Altena heeft als eerste artistiek leider lange tijd voor het IDT gevochten voordat Maurits van Geel in '97 het stokje overnam. Hij zocht naar geld om die voorstellingen te maken die hij wilde. Hoge kwaliteit met alles erop en eraan van kostuums en muziek tot dansers. Het geld wat ze kregen werd goed besteed. Door zijn liefde voor folklore dans en daardoor zijn vele connecties heeft hij succes gebracht voor dit gezelschap. Maurits van Geel heeft zich opgewerkt van assistent, mede artistiek leider tot artistiek leider van het Internationaal Danstheater om het gevecht voor het bestaan en voortzetting van de groep door te zetten. Hij zegt dat het gezelschap haar succes ook dankt aan het feit dat folklore een lage drempel heeft en dicht bij iedereen staat. "Het is voor iedereen herkenbaar. Ook al is het niet je eigen cultuur die wordt getoond of op het podium wordt gezet. Ook het feit dat de bevolking ouder wordt. Dat publiek heeft nu eenmaal het geld en de tijd om schouwburgen te bezoeken". Het Internationaal Danstheater was dan ook het enige gezelschap dat zich met de culturen en het cultureel erfgoed uit andere landen bezig hield, een formule die jaren lang heeft gewerkt. Toen Maurits het stokje overnam heeft hij de bezettingsgraad (van het publiek in de zaal) weten op te krikken naar gemiddeld 85%. Ze hebben hierdoor jarenlang in de top 3 meest bezochte dansgezelschappen gestaan. Hij heeft er in 2011 bewust voor gekozen om te stoppen. Hij wilde door een nieuwe leiding het IDT een nieuwe impuls geven. Voor hem in de plaats kwam Jan Linkens. Deze nieuwe impuls ging gepaard met een andere visie en bracht een verregaande verandering binnen het IDT in haar werkwijze en aanbod. Iets wat niet alleen door Maurits en mijzelf, maar ook door een groot deel van het trouwe publiek als heel spijtig ervaren wordt.

Zoals al eerder genoemd kwamen er in Nederland wel podiumgroepen en demonstratiegroepen op amateurgebied rond de jaren '60. Binnen de volksdans ontwikkelde zich in Nederland 'theatervolksdans', een term uit mijn literaire bron die ik wil aanhouden¹¹. Een goede verwoording van volksdans in het theater naar mijn mening. Dit geldt dus ook voor het IDT. Het zijn namelijk niet de originele vormen van volksdans die je op het podium ziet. De volksdans krijgt op het podium een andere functie dan ze oorspronkelijk had. Het volksdanspubliek was geen theaterpubliek, zoals we nu kennen, maar een participant.

Dat wat op het podium wordt getoond is een aangepaste variant van volksdans: voor het podium bewerkte (bestaande) dansen die aan elkaar zijn gelast. Deze aanpassing is dan ook onmisbaar om het choreografisch interessant te maken. Het moet voldoen aan de eisen van het theater. Volksdans mag dan misschien wel leuk zijn om naar te kijken op een dorpsplein, maar in het theater is het een ander verhaal. In het theater is het niet gemakkelijk en lukt het bijna niet aan bewaking van folkloristisch erfgoed te doen. Door bewerking van het materiaal, door 'verheffing' tot danskunst, ontstaat een niet aan te ontkomen kijkspel wat lijkt op een folkloristische danstraditie, maar het officieel niet is. Een aanpassing die nodig is om het publiek er voor naar het theater te willen laten komen, omdat het choreografisch gezien anders niet interessant is om naar te kijken.

'Theatervolksdans'

Door de mogelijkheid tot aanvragen van danssubsidies dwong het de groepen na te denken over theatervolksdans. In de discussie in de jaren '90 werd gezocht naar de essentie van theatervolksdans. Wat was belangrijk op het podium? Hier ontstonden twee vormen. Eerbied voor het overgeleverde traditionele dansmateriaal vertaald in passen, figuren, muziek en kostuums die bij een bepaalde cultuur horen was er één van. De andere was het overbrengen van de intentie die bij bepaalde culturen hoort los van authenticiteit van de uiteindelijke vormgeving voor het podium) zo beschreef het boek. Naar mijn mening de juiste bewoording van de verschillende visies van Maurits van Geel en Jan Linkens, respectievelijk de vorige en huidige artistiek leider van het IDT. Maurits ging meer voor het eerbetoen van het cultureel erfgoed van andere landen en deze liet hij in een theatraal jasje zien op het podium. Jan daarin tegen wil voor het IDT geen zogezegde folkloreshows meer met zo origineel mogelijk kostuums en muziek. Hij ziet toekomst voor het IDT in een andere vorm. Hij wil de culturen van andere landen als kern gebruiken, de producties laten vertellen over tradities, rituelen en dansstijlen die over de hele wereld in het heden staan, deze fuseren met andere stijlen die elkaar beïnvloeden en er zo een nieuw geheel van maken.

Dit is niet alleen de visie van Jan Linkens maar ook van de danscommissie in de Raad van Cultuur. Maurits vertelt dat het IDT al jarenlang tegen de 'moderne dans clan' heeft moeten vechten. Bijna alle leden in de danscommissie van de Raad van Cultuur hebben weinig tot geen kennis van en ervaring

¹¹ Literaire bron: Een geschiedenis van de volksdans in Europa, Copyright 2000 Stichting Nevofoon – Winschoten. Geschreven door: Pomme Schröder met medewerking van Frans Truijens.

met folklore en hebben bijna allemaal een moderne achtergrond. Ze kregen alsmaar te horen dat ze niet vernieuwend genoeg waren. Iets waar Maurits, en hierin deel ik zijn mening, het niet mee eens was. Ze kenden namelijk de originele vorm van folklore dansen niet en zagen daarmee niet de vernieuwing ten opzichte van de originele vorm. Zelf ben ik van mening dat het IDT wel heel vernieuwend was onder de leiding van Maurits, omdat ze met oog voor het behoud van de oorspronkelijke folklore in dans, kostuums en muziek een voor het publiek aantrekkelijke show weten neer te zetten, die niet alleen een veelheid aan dansen, stijlen en culturen laat zien, maar ook de passie van de dansers en de dansleiding voor die verscheidenheid. Door het gebruik van de thema's wist het IDT de voorstelling niet alleen aantrekkelijk te maken, maar ons als publiek ook mee te nemen

Vernieuwing tot elke prijs

in de rijke verschillen en bindende overeenkomsten tussen de culturen en de dans. Zelfs in het buitenland werden ze daarom als voorbeeld gezien. Zowel het bestuur als de nieuwe leiding heeft, volgens Maurits, hun oor laten hangen naar 'de wens tot vernieuwing van de buitenwacht'. Ik deel de mening van Maurits en vind het jammer dat het IDT een nieuwe richting is ingeslagen. Ik snap wat Jan wil overbrengen en wat op zich voor de danswereld en het publiek ook van waarde kan zijn, maar minder (of niet) voor de folklore dans in zijn theatrale vorm. De folklore uit andere landen is niet meer de basis ingrediënt voor de voorstelling, maar slechts een cultureel sausje. De uniciteit waarover het gezelschap beschikte en de kwaliteit die de voorstellingen hadden, wordt vertroebeld door de mix van vele ingrediënten.

Afbakenen van grenzen, wat theatervolksdans betreft, heeft nog een lange weg te gaan. Dat al langer bestaande vormen van theatervolksdans ook waardevol zijn naast de vormen die zich nu ontwikkelen mag niet vergeten worden. Het zou meer om kwaliteit dan om 'vernieuwing tot elke prijs'¹² moeten gaan.

Het feit dat het gezelschap geen subsidie (sinds 1 januari 2013) meer krijgt werkt ook niet bepaald mee. Hierdoor zijn vele vaste dansers hun baan kwijtgeraakt en daarmee zijn we veel ervaring van professionele dansers met een folkloristisch geschoolde achtergrond (vaak uit het buitenland komend) kwijtgeraakt. Met het verdwijnen van Maurits als artistiek leider was al veel kennis en ook de gedrevenheid nieuwe kennis uit het buitenland te halen verdwenen. Ook zijn veel kostuums en instrumenten hieraan ten onder gegaan. Veel van de in 50 jaar verzamelde originele kostuums en instrumenten zijn recentelijk verkocht in een 'garagesale' en daarmee is een stuk behoud van het cultureel erfgoed verloren gegaan. Het IDT heeft nog wel een bibliotheek, de Ferdinand van Altena bibliotheek met boeken over muziek en lp's met muziek uit verschillende landen en culturen.

In de tijd dat er nog folklore werd aangeboden op de HBO opleidingen kwamen daar ook de meeste Nederlandse dansers van het IDT vandaan. Een achtergrond in folklore is belangrijk en helpt ontzettend. Nu is er voor iedere productie een nieuwe groep mensen zonder deze achtergrond. Die

¹²Citaat uit literaire bron: Een geschiedenis van de volksdans in Europa

allemaal opnieuw een sterke groep moeten worden in korte tijd, waardoor er geen tijd meer is om de stijlen echt te beheersen. Ze zetten een plaatje op het podium dat misschien goed uitgevoerd wordt, maar daarin mis ik de diepgang, de overtuiging en het gevoel wat hoort bij die stijl. Door de neiging naar vernieuwing verliezen ze de blik op waar het vandaan komt wat juist zo belangrijk is binnen folklore. Het IDT is een ander gezelschap onder dezelfde naam dat nog moet groeien, maar nooit meer het IDT zal zijn zoals het was. Nu er dansstijlen met elkaar gemixt worden hebben ze veel meer concurrentie van andere (moderne) dansgezelschappen en moeten ze opnieuw vechten voor hun plek in de ranglijst van goed bezochte gezelschappen. De eigenheid die ze hadden als groep en die ze op het podium lieten zien onderscheidde hen van de rest en is nu verdwenen.

Op de vraag of er toekomst is voor de volksdans in Nederland zou ik bevestigend willen antwoorden voor het amateurveld. In Nederland zal nog wel het een en ander moeten veranderen om het weer uit zijn dip te halen, waarin de volksdans in Nederland sinds de jaren 90 in zit, maar mogelijkheden zijn er wel. "De Ik-cultuur is over zijn piek heen", vertelt Maurits, "en er is een nieuwe opleving mogelijk". Men zoekt meer verbondenheid in samen dingen ondernemen. Daar waar volksdans ooit werd beschouwd als een onderdeel van het dagelijks leven heeft het zich door de jaren ontwikkeld en geëvolueerd tot een vorm van vrijetijdsbesteding. Dit voor een relatief klein deel van onze bevolking. Ondanks verschillende initiatieven en oplevingen binnen volksdans kent het nog altijd geen algemene waardering bij de mensen. Men is nog altijd niet geslaagd in het voldoende duidelijk maken aan 'outsiders' wat de term volksdans/folkloredans tegenwoordig inhoud. Vaak hebben mensen de associatie met de folkloristische groepen in Nederland die streekgebonden dansen in streekdrachten presenteren.

Om te overleven moet er voor de volksdans, zoals ik vertelde, het een en ander gebeuren: het moet ingaan op de huidige trends van vrijetijdsbesteding, inspelen op specialisatie en individualisering in het vermaak, moet het zich bewust zijn van haar kracht en dit goed weten te belichten. Ook moet er nagedacht worden of de term volksdans toe is aan vervanging. Is de term 'werelddans', die in de jaren 80 boven is komen drijven door alle toevoer van nieuwe stijlen, een geschikte opvolger? Persoonlijk vind ik de term volksdans nog altijd goed, maar als 'insider' weet ik dan ook wat het inhoud binnen de amateurdans in Nederland en binnen de danstradities in het buitenland. Als ik het zelf heb over volksdans met mensen die het niet kennen gebruik ik sneller de term 'internationale dans' dan 'werelddans', omdat werelddans voor mij toch een andere en bredere lading heeft. Onder werelddansen vallen voor mij bijvoorbeeld ook de op gespecialiseerde dansscholen aangeboden Salsa, Flamenco en Afrikaanse dans. De term internationale dans wordt in de volksdanswereld vaak gebruikt als nieuwe term om o.a. de inhoud duidelijker weer te geven en daarmee het imago te verbeteren ook richting de nieuwe generatie. Een term waarvan men hoopt dat meer mensen en vooral jongeren daar eerder wel mee geassocieerd willen worden.

Of er ook toekomst is in Nederland voor folkloristische dans in het theater, doelend op het werkveld van een de professionele uitvoerend danser, is maar de vraag. Het enige gezelschap wat tot nog toe

iets deed met de dansvormen, tradities en culturen van andere landen is zoals gezegd een andere weg in geslagen en zal dan ook nooit meer worden wat het was. Voor dansers die net als ik iets willen met folklore op professioneel uitvoerend niveau biedt Nederland op dit moment niets. Professionele dansers zullen op dit moment binnen Nederland genoeg moeten nemen met het IDT en haar huidige visie op de rol van andere culturen in de producties. Een visie die naar mijn mening niet meer de folklore op het podium neerzet. Een alternatief is dansen bij professionele gezelschappen (ensembles) in het buitenland, zoals dansers uit die landen voorheen uit Nederland kwamen om te dansen bij het IDT. De beperking zit hem dan echter wel in het gegeven dat er 'slechts' folklore van eigen bodem van het desbetreffende land wordt gedanst. Nederland had met het IDT een uniek gezelschap dat als enige ter wereld niet alleen een internationaal gezelschap dansers had, maar ook een breed internationaal aanbod in de folklore op het podium.

Toch zijn er in mijn ogen voor de toekomst nog wel kansen. Dat Nederland momenteel zonder een professioneel gezelschap zit dat echt iets met (internationale) folklore doet biedt aan de andere kant wel weer de ruimte voor een nieuw gezelschap. Zoals Bianca in haar interview aangaf blijven de ontwikkelingen in de danswereld dynamisch en wat niet is kan nog (weer) komen.

Dat vraagt in mijn ogen echter wel om pioniers. Pioniers die theatervolksdans weer een nieuwe impuls durven geven met folklore als basis ingrediënt. Pioniers die willen vechten om hiervoor de financiële middelen bij elkaar te krijgen en die over de creativiteit beschikken om folklore en innovatie in de juiste balans om te zetten in kwalitatief hoogwaardige producties voor het theater.

Naast deze ondernemende pioniers met visie zijn er musici, choreografen en academisch geschoolde dansers nodig. Er is voldoende aanbod aan musici. Wereldmuziek blijft interessant binnen dat werkveld. Kennis en ervaring van de folklore is natuurlijk hoofdzakelijk in de landen van oorsprong aanwezig. Samenwerking met choreografen en dansers uit deze landen blijft van groot belang en het onderhouden van deze contacten en het uitwisselen van kennis wordt in deze tijd gelukkig vereenvoudigd door de moderne communicatiemiddelen. Er liggen vanuit Nederland al veel relaties met het buitenland binnen de volksdanswereld.

Zo'n nieuw gezelschap heeft naar mijn mening academisch geschoolde dansers nodig die ook beschikken over kennis van en ervaring met volksdans uit verschillende culturen. Dansers die de waarde van folklore en daarbinnen de danstraditie begrijpen en dit kunnen en willen overbrengen op het podium aan het publiek. De competenties gaan dus verder dan het huidige scholingsaanbod voor uitvoerende dansers biedt. Op dit moment wordt alleen op het MBO in Haarlem folklore aangeboden op de dansopleiding. Binnen het MBO valt het echter meer onder de opleiding tot docent. Floortje vertelt mij dat de inhoud volgens haar heel goed in het profiel 'Urban' zou passen, maar qua imago totaal niet in de beleving van leerlingen.

Daar er in Nederland eigenlijk geen werkgelegenheid (meer) is op het gebied van folklore of theatervolksdans, kan ik me wel iets voorstellen bij het ontbreken van de folklore binnen de opleiding tot uitvoerend danser op HBO-niveau.

**Dromen, denken,
durven, doen!**

Je krijgt weer werkgelegenheid door dus eerst een nieuw gezelschap te beginnen. Misschien wat kleiner en in eerste instantie voor een kleiner publiek en door te beginnen met bestaande dansers uit dit werkveld en/of met dansers die zich naast hun opleiding met volksdans bezig houden.

Het is van groot belang dat er veel aandacht besteed wordt aan je juiste PR. Dit om niet alleen de theatervolksdans weer op de kaart te zetten voor het theaterpubliek, maar ook om het imago te verbeteren bij de opleidingen en de toekomstige dansers. Het gezelschap moet daarom denk ik nauwe samenwerking zoeken met de opleidingen om hun kennis ook over te dragen aan de bestaande én nieuwe lichte studenten en docenten op deze opleidingen. Deze samenwerking en kennisuitwisseling zouden we zelfs juist ook internationaal aan moeten gaan, daar waar dit voor de moderne dansen al veel gebruikelijker is, maar voor de folklore misschien wel noodzakelijk. Net als in het bedrijfsleven is een goede driehoeksverhouding tussen de 3 O's: Overheid, Opleidingen en Ondernemers (in dit geval het nieuwe gezelschap) erg belangrijk. De Overheid komt o.a. voor de financiën in beeld, maar ook als het gaat om het behoud van het cultuuraanbod in Nederland.

Maar wie zullen de pioniers worden? Zullen ze er überhaupt komen? En zou ik hier mijn steentje aan kunnen bijdragen? Ik weet nu beter waarom er weinig tot niet te zien is van de folklore dans in het professionele dansveld in Nederland. Deze situatie vind ik als uitvoerend danser en als volksdansliefhebber heel onbevredigend. Wat de toekomst brengt is onzeker, maar staat nog niet vast. Dans in het algemeen en folklore dans in het bijzonder heeft in Nederland allerlei golfbewegingen meegemaakt. De ontwikkelingen zijn dynamisch, dus er is naar mijn idee hoop voor de folklore in het professionele dansveld. Mijn conclusie is dromen, denken, durven, doen. Een stappenplan waarvan ik me in ieder geval al bezig houd met de eerste twee. Dit door mijn wensen over mijn eigen toekomst en het feit dat ik dit onderzoek heb gedaan. Ik zou er graag aan meewerken om de laatste twee stappen uit te voeren, maar heb dan de hulp en expertise nodig van andere pioniers.

**Wereldgeschiedenis
op toneel**

Ik deel de mening van Desiree¹³ die mij vertelde dat het in de toekomst zelfs belangrijk wordt om een gezelschap in Nederland te hebben die al die culturen en tradities op het podium zet. Door een verenigd Europa verdwijnt een groot deel van de kennis en wordt het bijzonder om te zien hoe er

¹³Interview met Desiree Rebel, oud danser bij het IDT en daar nog altijd werkzaam als balletmeester, choreograaf.

vroeger werd gedanst en gecommuniceerd, wat ze droegen, waarom ze het deden en waar de 'roots' liggen.